

D. A. G.

**SOCRATES
PHILOSOPHIAM E
COELO DEVOCANS,**

SIVE DE
**PHILOSOPHIÆ PRACTICÆ
STUDIO ACRITER EXCOLENDO**

DISSERTATIO PHILOSOPHICA
GRADUALIS,

QUAM,

Consent. Ampl. Facult. Philos. in Acad. Reg. Aboëns.

PRÆSIDE,

VIRO CELEBERRIMO,

**D^N. M^{AG}. JACOBO
HARTMAN,**

Philos. & Hist. Litt. PROFESS. Reg. & Extraord.

Publice ventilandam modeste sistit

ERICUS HÖÖK,

HELSINGFORSIA - NYLANDUS.

In Audit. Maj. ad diem XXII. Jul. MDCCLVII.

H. P. M. S.

ABOÆ, Impressit DIRECT. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL,

**

**
*

**

Cicero Tusc. Quæst. L. V. c. 4.

Sed ab antiqua Philosophia usq; ad Socratem, qui Archelaum, Anaxagora discipulum, audierat, numeri, motusq; tractabantur, & unde omnia orirentur, quoque recederent: studiosq; ab his siderum magnitudines, intervalla, cursus anquirebantur, & cuncta cœlestia. Socrates autem primus Philosophiam devocavit e cœlo, & in urbibus collocavit, & in domos etiam introduxit, & cœgit de vita, & moribus, rebusq; bonis, & malis querere.

VIRO Amplissimo atque Celeberrimo,

**D: NO P E T R O
K A L M,**

Oeconomiae PROFESSORI Reg. & Ord. Reg. Acad.
Scient. Svec. ac Societatis Litterariae Upsal. Mem-
bro Inclito, Facult. Philos. h. t. Decano
maxime Spectabili.

IN variis versatum esse scientiis, est laudabile; iis
vero imprimis studiis qui suam collocant ope-
ram, quibus salus Patriae promovetur, duplici
honore digni sunt censendi. Eruditionem Tuam,
Vir Amplissime, summam non solum celebrat Pa-
tria, sed extera etiam ora. Quod nempe salutem
publicam strenue promovere adlaboras, eo ipso
amor & delictum es omnium, qui eidem bene cu-
piunt. Glorietur diu Gallia de suo *Tournefortio*,
de *Baubino* Germania, Anglia de *Rajo*, Batavia de
Baerhavio; Te nosmet nostris in oris suspicimus,
ceu praecipuum *Linnaei* Nostri Parastatam. Tu heic
incoepisti fere & perfecisti. Quis majora pericula
subiit? Quis itinera perfecit longiora? Tibi non
vetus sufficiebat orbis, sed novus etiam curiosae
Tuae indagini erat subjiendus. Sed quid? An
merito-

meritorum *Tuorum*, quæ jam ante hac æternitati sunt consecrata, præconem agam? Statuas *Tibi* jam erectas conspicimus vivas, quas renovabit posteritas; plantas nimirum, quas per utrasque orbis partes collegisti & detexisti. Mihi vero sufficit gratiæ & benevolentiæ *Tue* documenta deprædicare, qualia eo temporis momento, quo ad Regiam hancce Academiam accessi, & *Te, Amplissime Vir*, propius mihi venerari licuit, in me extare voluisti maxima. Sed non in me solum, verum etiam in eos, qui meæ fidei & manuactioni qualicumque commissi fuerunt, eundem favorem benigne prorogasti. *Tibi* etenim progressus nostros in scientia Naturali adscribimus, adscribentque ulterius, quibus ex penu isto uberrimo proficere porro licuerit. Cumque nullomodo gratiam pro tantis beneficiis referre queam, calidissima allevare vota non intermittam, velit Supremum Numen *Te, Amplissime Vir*, omnigena felicitate beatum in Nestoreos annos conservare; seraque sit illa dies, qua fulgens adeo sidus occidisse, Patria, Republica Litteraria, præclarissima Familia, clientesque denique omnes desiderant, lugeant, deplorentque. Hæc votorum erit summa, quoad vixero.

Amplissimi NOMINIS TUI

cultor humillimus
ERICUS HÖÖK.

Enfje: Fru Rådman/kan/
Wäl: Ahreborna och Dygd: Adla,
Fru ANNA MARGAR.
CLAYHILLS,

Gunstige Gynnariinna.

SÖndwändigheten af dygde: öfningens ifrigare drift, har varit et föremål af närwarande menlösa Arbete. Dygden nämligen, som gjör at Dygd: Adla Fruen allmänt wördas för prydnad ibland Rådet, och för hwars skull Des wänner fäst sin upmärksamhet på Fru Rådman/kan, såsom et fölgdwardt Dygde: mönster. Et så wärdigt namn har fördenksfull äfwen jag utsedt mig, til en jir och prydnad wid detta tilfälle. Och hoppas, at Dygd: Adla Fruen af wanlig godhet och ynnest, ej läwer tyda mig detta driftiga företagande til någon last. Under den tid Dygd: Adla Fruens lifs: planta, Des käraste Son, varit mig ansförtrodd; en Son, som för des utmärkta egenskaper förtienar allas wälsaktning, och des dygd allas kärlek: har jag rönt flere wedermålen, af alt hwad ynnest och bewägenhet beta kan. Uptag då desse blad, som et prof af min drinnande ärkänsla, och lät hwar och en rad tolka min osfränderliga wördnad. Allmaktens bekröne Dygd: Adla Fruen, med så mycken wälsignelse, för de många mig bewissta wälgjörningar, som jag den troget af högden utmanar: då är jag försäkrad, at Des dagar blifwa många och sälla. Framhårdar

Dygd: Adla Fruens

Ödmjuktjenare
ERIC HÖÖK.

Råd- och Handelsmannen
I Stapel-Staden Helsingfors,
Sögattad

Herr ZACHRIS
GOVINIUS.

Handelsmannen dersammastådes/
Sög-Wälattad

Herr HENRIC JACOB SILIAKS.

Handelsmannen
I Stapel-Staden Fredrichshamn,
Sög-Wälattad

Herr JOBST FABRITIUS.

Mine Högdtährade Gynnare.

S Allgärningar fördra ärkänsla. I, Mine Herrar, hafwen beha-
gat på flera sätt, betyga emot mig Eder ynnest och wällwilja,
hwilken jag dock ej på annat sätt kan aftjena, än at jag up-
offrar Eder dessa rader. Wore adla sinnen älskare af sit ros,
wore här wäl et önsfadt tilfälle för mig, at lemna Eder det beröm, som
I allmänt, med högsta fog, af Edra kända upbären. Men jag lemnar
det nu oröddt, och stannar allenast i blott önskan: GEdren låte Eder
njuta all self-begärlig föllhet under Eder wandel, i detta förgängeliga,
tils I sidsi, med härlighe enes osörwansfeliga krona krönte warden. Jag
har den ähtran at lefwa

Mine Herrars

hörsamste rienare
ERIC HÖÖK.

Handelsmannen

I Stapel-Staden Fredrichshamn,

Sög-Wälattad

Herr **MAGNUS
GJÖSLING,**

Min Högtährade Patron och Synnare.

S Wettenskapers nytta twissar nu icke mer wår uplösta tid. Man anser dem nu för ljus af olita lynnne, som hwart på sit sätt fullkomna den glants, hwaraf Riken måst lösa. Så sant det är, så owerjäueligt är det ock, at den ena Wettenskapen wid utöfningen tillfrändar sina älskare mer, än en annan, nytta. Men skaf en Wettenskaps förträffelighet beräknas efter des nytta, så ser ju redan hwar och en, hwilket rum den Moraliska bdr til-ärkännas, som wisar huru man skal blifwa delaktig af sann lyckalighet. Denne Wettenskaps föremål, så wida hon efter blotta förnuftet betraktas, är ju den naturliga Lagens behdriga efterlesnad, genom en sannsköllig dygd; naturliga Lagens ändamål är Människans fullkomlighet, och påföljden af fullkomligheten är lyckalighet; så at i den möhn Människan lefwer enligt den naturliga Lagen, i den möhn är hon ock lyckalig. Nu, ehuruwäl Människorna äga förmåga at se bandet emellan lyckaligheten och dygde-öfningen, falla de dock på allehanda afwägar, och föreställa sig lyckaligheten hwar efter sin smak. En wallustig menar sig då wara lyckalig, när han får följa sina snöda lustar. En girig sätter sit högsta goda i penningar och ägodelar, dem han med rätt och orätt kan hinna med at samla; och så widare. Men som Människornas olycksalighet, i skället för en inbillad lyckalighet, är en säker påföljd deraf, så ses otwungit, huru nödigt det är, at den Wettenskapen ifrigare drifwes, som föreslår bote-medel häremot. Och är det så mycket nödigare i våra tider, då ödygden redan tyckes wunnit burskap, och fördärfwade seder blifwa allmänt älskade och skötte. Härpå söstas med närwarande ringa Academiska Arbeta, hwilket jag nu har förmöhn Min Herrre at upoffra och tillskrifwa. Och gör jag det så mycket håldre, som jag med oro länge afbidat den dagens uppgång, då jag sinne allmänt betyga min ärkänsammas Hödgaktning, hwaraf
mit

mit häre för Min Herre röres, i ånseende til de mig på mångsaldt sätt be-
 tvista wälgjörningar, dem jag ej förmar at aftjena. Såsom Min Herre
 är Wetenskapers älskare, uti hwilka Han och äger den insigt, som hos så
 af Des stånd och likar funes: så gjör och Min Herre Sig et nödje af, at
 med kärlek om: arma deras Föklare. Mig har i smärhet den lyckan händt,
 at wara et mål för Min Herres godhet. Jag blef icke så snart antagen
 i Min Herres Hederwärda Hus, och Des wälartade Söners handledning
 mig anförtrödd, som icke jag snarare sådt röna flera prof af Min Herres
 godhet. De hänledda wäl icke sit naturliga lif ifrån Min Herre, dock har
 en naturlig fader ej kunnat utösa flera wedermålen af sin wälwilja, emot si-
 na barn. Flere ähr, af hwilka större delen blifwit tilbrakte wid detta Lär-
 doms-högskole, skulle tyckas warit långa nog at förorsaka ledsnad, wid dry-
 ga omkostningar, som der til upgå måste; Men Eder ömhet har ej tröt-
 tats: den har gifwit dageliga prof af sin tillwärt. I hafwen blottadt Eder
 på Medel at rikta Eder Barn. I hällen och ännu all omkostnad osparad,
 at se dem tillwära i Dögd och Gudsfuktan. Wi uptätte ju icke nyligen så
 snart wår lust, at besöka flera Lärdoms-säten, som icke samma wår begäran
 snarare blef willfaren. Eder huldhet Min Herre, är dersöre så mycket me-
 ra prisward, som hon är sällsynt, och mer än faderlig. Ty utom det Min
 Herre emot Sine käre Söner warit en huld och ömsint Fader, så har jag
 och njutit i Min Herres Hus, Barna-rätt. Eder Min Herre, tilskrif-
 wer jag mit tinneliga wäl. På eder bekosnad lägges dessa rader för en
 öppen dag. Eder Min Herre, har jag at tacka för det öfriga, jag til mi-
 na studiers fortsättande användt. Eder wälgjörningar hafwa således stigit,
 til den högd, som ej kan utsättas, och til det mål, som är aldeles önskränkt.
 Hvad är då annat, än at wid blotta århindran deraf, jag stannar i förun-
 dran, och mina tankar öredas. Och som jag på intet sätt ser mig kunna
 en så stor och marafällig Min Herres godhet aftjena, skal min bön wara
 til GUD den högste, all godhets beldnare, at Han wille sådant i sinom tid
 wedergålla. Högren gjöre Min Herres lefnad säll, Des dagar många,
 och låte ibland dem den dagen sent upgå, på hwilken Min Herres käre
 Barn måge sakna i Honom en huld och ömsint Fader, och jag en Gunstig
 Synnare. Under hwilken trogne önskan jag ständigt framleswer

Min Herr Patrons

ödmjuk- och ömsamste tjänare
 ERIC HÖÖK.

DEAR SIR.

THe desire of happiness is common to all mortals, though they differ very much in the means of gaining the same. If we follow the humane understanding, it shews no other way, but that of virtues, which the natural law hath pointed out. Now though the men don't want power to see the connexion between the true happiness and the vertue, yet there is nothing in which our weakness more can be seen, than therein, that they nevertheless do toun to many false roads, being at last of that thought, as if the natural law was an obstacle against their happiness. But as all these do meet at the end in our unhappiness, every body findeth, how necessary it will be, that the Practical Sciences more diligently are cultivated, as giving the best remedy against all those sicknesses. This is besides so much more necessary in our times, when the wickedness hath got all freedom, and the greatest part of mankind findeth delight in corrupted manners. This all, Sir, you most clearly expose in this very learned work. If a noble mind could bear his own praise, I would be glad to lay hold of this opportunity to enumerate your great qualitys, and the praises which all, that know
you,

you, with all right heed upon you. But I do pass over them all, and only congratulate you, Sir, of all my heart to well finished Academick labours, and to the laurels, to which for a good while ago you have been very worthy, and with which soon with so much greater honour we shall see your head adorned. May the Almighty make your days so happy as many, and let you reach that scope, at which you so eagerly have aimed. Would the LORD put me in that condition, that it was in my power to be you, Sir, to any service, it would be my greatest joy and pleasure, to give you marks of my esteem for you, and of that duty, which a Scholar, that many years hath feel'd the tender care of a fidel Master ought to pay to the same. I am

DEAR SIR

your most humble servant
NICOLAS CLAYHILLS.

PROOE-

PROEMIUM.

Uemadmodum vicissitudo est omnium rerum, nihilque omnino in rebus humanis fixum ita & stabile apprehenditur, ut sua eidem non constet alterna perpetim mutatio: ita artes quoque & scientiæ, *κειμήλια* illa ingenii humani præstantissima, & quibus ceu in apice longissime alias emicat vis ejusdem præcipua, suas habent periodos & revolutiones, quibus per incrementa aut decremента varia, suum aut ortum, aut apicem summum, aut occasum denique, propius spectant. Stupet adhuc eruditus orbis ad barbariem universalem, per regiones quasque, etiam cultissimas olim, grassantem per diu, sitique jam, post renatas sensim feliciterque litteras, florem præsentem reipublicæ litterariæ in sinu

gratulatur, utque porro perennis sit atque permaneat idem, identidem vovet atque exoptat. Vovet, inquam, & exoptat: nam tametsi ad fastigium illud proventa jam videatur, unde deturbari facile nequeat, quamvis ad istam magnitudinem accreverit, ut ipsa mole sua jam laborare incipiat, & licet ætatem omnem ferre videantur vestigia, litterarum monumentis consignata identidem, & ubique jam obvia: quamdiu tamen flos iste metiendus est non ex nuda copia instrumentorum & subsidiorum, sed ex conditione civium & cultorum, qui usum inde facere debent; ipsique homines, reipublicæ hujus cives & incolæ, viva sunt artium quarumcunque & scientiarum fulcra pariter atque conditoria, cum quibus respublica ista stat & cadit, schesinque & habitum progenio eorundem diverso induit alium atque alium, plethoricum, scorbuticum, cachecticum, vegetum & robustum: secure nimis heic dormire non debet bonus quisque Homerus. Habet quodque seculum suum genium, qualiaque fata experta est subinde litteratura atque eruditio universa, eadem quoque manent scientias atque disciplinas singulas. Excussimus jam pridem superstitionis jugum illud, quod barbariem dictam partu infelici enixerat, saltem qua partem ejus maximam; sed tolle religionem, tolle moralitatem omnem, ut recentiori hac nostra ætate admissi sunt, sed irrito hactenus per Divinam gratiam conatu, longe pluri mi, & habebis de ipso facto vefaniam omni bar-
barie

barie superiorem. Est omnibus disciplinis suum pretium intrinsecum, sed est hæc quoque ingenii humani angustia, ut per omnia ex æquo semet diffundere simul nequeat, eaque imbecillitas, ut quo nos fata & occasiones rerum tractandarum vel gerendarum trahant, lubenter sequamur. Quod uni rei impenditur studium, necessario subtrahendum est alteri, tanto quidem longius, quanto magis curam & attentionem nostram intendimus in illam, multumque & longe plurimum hac ex parte indulgemus communiter genio seculi. Quare laudandi præcipue sunt, memoriaque cumprimis excitanda est eorum, qui nutantem hac vel illa parte aciem erigere strenue, aut de novo etiam instruere adlaborarunt, maxime si præsentissimo & maximo generis humani aut societatis emolumento id factum fuerit. Horum quidem in numerum quandoquidem suo quodam jure maximo referendus est Socrates, quem ob egregia olim in omnem Philosophiam, tum vero præcipue in moralem, merita, eximie semper prædicavit Græcia & universa antiquitas: non abs re videbitur, occasione loci Ciceroniani illius, ad frontem dissertationis hujus a nobis jam adducti, consilium atque institutum illud Socratis meditatione qualicunque prosequi, visuri, num inde in rem quoque nostram, vel exempli loco, aliquid redeat, quod tuto libenterque sequamur.

SECTIO I.

Status rerum & reipublicæ Atheniensium Socratis ætate.

§. I. **E**Rat autem Socrates patria Atheniensis, quam urbem, opibus, potentia, & gloria jam tum abundantem, sua nativitate illustravit celebrioremque reddidit anno 4. Olymp. LXXVII. (quemadmodum ex Apollodoro & Demetrio Phaleræo diserte statuit Diogenes Laertius de vita Philos. L. II. pag. 117. edit. Casaub. 1615. 8:vo) biennio postquam Themistocles prodicionis accusatus abjisset ad Persas, undecimo autem post infaustam Xerxis irruptionem in Græciam, h. e. annis ante Christum CCCCLXVIII. secundum computum Dion. Petavii ration. temp. P. I. Libr. III. c. 8, 6, 5. Mortem subiit septuagenarius anno 1. Olymp. XCV. ut ex Demetrio Phaleræo Laertius l. c. & ex Marm. Arundell. evincit. Stanleijus Hist. Philos. P. III. c. 1. & 12. quarto anno aut quinto, postquam captæ a Lysandro & Lacedæmoniis essent Athenæ, finisque sic impositus bello diuturno & exitiali Peloponnesiaco XXVII. annorum. Vid. Petav. c. 1. c. 9.

§. 2. Florentibus adeo maxime Atheniensium rebus florentissimam quoque suam transegit ætatem Socrates, coætaneus fere Pericli, Thucydidi, Alcibiadi, illustribus viris; nutantibus vero & in
pejora

pejora ruentibus indies illis, provectiorem atque declivem. Ita nempe se habent res mortalium, ut cum ad *αυμῆς* pervenerint, metuendum sit præcipitium; ita quoque invigilat iisdem summus rerum Stator, ut cuique periodo suos mature concedat Atlantes, qui vim mialorum impendentem sustineant, aut medicinam etiam incumbenti eidem faciant. Quod quidem in Socrate nostro verissimum esse deprehendet, quisquis istorum temporum rationes recte inierit.

§. 3. Devictis namque nuper Persis iteratis vicibus, postquam rerum omnium copia & opulentia abundare, viribusque pollere cœpissent Athenienses, in fastigio quasi summo jam constitutos lascivia omnis generis & petulantia corripuit totos, eosque superbia, avaritia, luxus, voluptatumque innumera genera invasere, quibus primum flos omnis juventutis se dicavit, mox & populus ipse mollitie corruptus socordiæ & temeritati cessit. *Reversis, inquit Plut. in Arist. c. 44. in urbem Atheniensibus, cum videret Aristides armis jam valentibus, & ob victorias partas altos ducentibus spiritus, vi resisti non posse; decretum fecit, quo administrationem reipublicæ omnibus communem: magistratusque ex omnibus creari Atheniensibus scivit. Idem publicorum reddituum procurator bis constitutus, non alios tantum sui temporis, sed & qui ante ipsum fuissent magistratus, multa peculatos ostendit, maxime autem Themistoclem, ut refert Plut. c. l.*

cap. 8. causam reddens in Themist. cap. 8. *Quærendæ, inquit, pecuniæ studium ejus intentius nonnulli liberalitatis nomine excusant: quippe virum sacra frequenter facientem, splendidumque in accipiendis hospitiis, magnis opus habuisse sumptibus.* De luxu I'ausaniæ vid. Nep. IV: 3. De Alcibiade Nep. VII: 11. *cum Athenis splendidissima civitate natus esset, omnes Athenienses splendore & dignitate vite superavit.* Add. Plut. in Alcib. c. 26. & cfr. Xenoph. memor. Socr. L. I. cap. 5. & 7. De Charete ex Theopompo Athenæus Deipnosoph. L. XII. c. 15. *cum segnis esset ac tardus, atque ad delicias viveret, militares tibicinas circumducebat, saltatricesque & amicas pedestres, pecuniasque in stipendia militaria parata, in res hujusmodi absolvebat. Quas res Atheniensis populus nequaquam graviter tulit, verum ob res ejusmodi eum magis dilexit ceteris civibus, atque id quidem merito. Nam & ipsi rationem hanc vivendi observabant, ut juniores in tibicinarum Gymnasiis, & apud amicas sapius versarentur. Paulo vero seniores inter aleas ac res hujusmodi lascivie exercebantur. Civitas plura in communia convivia, carniisque distributionem absolvere consuevit, quam in civitatis ipsius administrationem. Pericles etiam, quem tamen constabat nulla dona accipere, nulla pecunia corrumpi posse, test. Plut. in vit. c. 33. cum a Cimone divitiis atque pecuniis vinceretur, nec tamen munificentia & liberalitate in populum eidem vellet cedere, ad publicorum bonorum divisionem animum adiecit, capturisque ex arario, præmiis judiciorum, aliisque*

que mercedibus & emolumentis multitudinem illexit, & ad suam caussam adjuvit, afferentibus hinc multis, primum sub Pericle populum, cum ante temperanter vixisset, ac suis quisque laboribus terram coluisset, ad divisionem agrorum, ac pecuniæ publicæ mercedisque distributionem, & ad luxum intemperantiamque traductum fuisse. Ibid. c. 17. & 18. Sub ipso etiam ea magnificentia publicarum ædium & operum, apparatusque huc spectantium exsplenduerunt Athenæ, ut infamia laborare ac male audire cœperint, quod communes Græciæ opes, ad se e Delo translatas, huic rei impenderent, ibid. c. 24. Tum vero etiam robore suo atque fortuna adeo animas efferebant, ut de Ægypto iterum tentanda, invadendisque regis urbibus impetuose cogitarent. Multos quoque jam tum infelix illa Siciliæ cupido incesserat, quam postea temporis Alcibiades cum suæ factionis Oratoribus inflammavit. Somniabant etiam Etruriam nonnulli & Carthaginem: & ut sperarent aliquid, potentia præsentis moles, successusque rerum secundus faciebat. Ibid. c. 40.

§. 4. Accedebat perturbatus reipublicæ status, & forma regiminis genio populari, laxo illo, lascivo, & petulanti, ad satietatem usque accommodata. Utebantur Athenienses libertate exoptatissima, sed quæ properatis passibus pridem degeneraverat in licentiam. *Athenæ quum florerent equis legibus*, inquit Phædrus, aureus ille scriptor, Libr. I. tab. 3. *Procax libertas civitatem miscuit, Frenum-*
que

que solvit pristinum licentia. Viguerat olim Athenis regium imperium, inde a Cecrope, primo earum conditore, usque ad Codrum, regem ultimum, per annos admodum CCCCLXXXVII. quemadmodum ex Castore antiquo Chronographo computat Eusebius in Chronicis. Cfr. Petavii rat. temp. P. I. L. I. c. 4. P. II. L. II. c. 8.: sed moderatum plerumque & patriæ potestati proximum; nequaquam absolutum & despoticum, sed legibus & consensu populi temperatum. Enimvero postquam morte Codri spontanea, eademque gloriosa admodum, annis circiter CCC. ante primam Olympiadem, MLXXX. ante C. N. regia potestas atque dignitas deliisset, mutata sic antiquissima regiminis forma, sensim sensimque optimates inter & popularem turbam de summa potestate lites exortæ sunt perpetuæ, quarum is tandem eventus erat, ut substitutis per spatium annorum CCCXVI. Archontibus *perpetuis*, qui per totam vitam; deinde spatio annorum LXX. *decennialibus*, qui per decennium; tandemque inde ab Olymp. XXIV. *annis novem viralibus*, qui nonnisi per annum Magistratus curam gererent (Vell. Paterc. L. I. c. 2. & 8. & Petav. c. 1.): ex Aristocratica forma in Democraticam pedetentim primo & per gradus, mox etiam cum impetu rueret rerum summa. Postquam enim Solon, latis a se novis legibus circa Olymp. XLVI. novaque tum quoque constituta reipublicæ forma, quod a tergo erat mali & incommodi haud æque pervidens, statum popularem haud

haud leviter firmasset (vid. Plut. in Solone c. 26. & Aristot. Polit. Libr. II. c. 12.): inde jam unusquisque eorum, qui apud plebem posse volebant, aut ab eadem etiam sibi metuebant, populi vim adaugere continuo perseverarunt; quemadmodum vel imprimis fecerunt Cliftenes, circa Ol. LXVIII. de potentatu per factiones contendens cum Isagora optimatum fautore (Herod. L. V. p. 137. ed. Steph.), Aristides post victoriam ad Plataeas (Plut. in vita c. 44.); atque Socratis nostri ætate Pericles (Plut. in vita c. 18. & 23.), quem quidem, ut vivus cuncta miscuerat, auctorque exstiterat belli Peloponnesiaci (Plut. c. 53. seqq.) ita peste etiam Ol. LXXXVII. extinctum turbulenta admodum tempora subsecuta sunt, usque dum Athenis per Lysandrum captis Ol. XCIII. triginta tyranni constituerentur, servitute urbem tenentes oppresam. Quibus post triennium a Thrasybulo expulsis, reipublicæ procuratio aliquanto post, abrogatis etiam Decemviris, populo postliminio reddita fuit. Vid. Plut. in Lys. c. 28. Nep. in Thrasyb. c. 1. & Xenoph. Hist. Gr. L. II. sub fin.

§. 5. Nec mirum videbitur, si formam potestatis hujus popularis propius intuemur, *tanquam tyranno*, ut hac in causâ exprimit se Aristot. c. I. *gratificatos populo* fuisse omnes in omnibus. Erat nempe *Senatus Maximus* D. Virorum, ex quibus *Prytanes* qui dicebantur, & summæ auctoritatis *Epistata*, per vices eidem præsidebant, ad quem

referebatur cura rerum omnium, quæ ad rempublicam pertinebant, belli & pacis, fœderum, redituum, magistratuum, facrorum, &c. Sed summæ tamen rerum præerat cœtus universi populi, ad *Concionem* quater ordinarie singulis Prytaneis h. e. spatio quinque hebdomadam, extraordinarie vero pro re nata, quoties opus videbatur, convocandus, nec ejus absque consensu ratum firmumque habebatur quidquam. Ad hanc vero concionem accessus patuit civi cuique, etiam infimo & cujuscunque conditionis, pœna etiam irrogata iis, qui aberant; cuique item pro lubitu in medium heic consulere, & suffragium ferre licebat. Deinde Magistratus iste erat annuus duntaxat, Senatoresque novi quotannis forte eligebantur a populo, in X. tribus distributo, quarum quælibet L. designabat ex eorum numero, qui sponte sua huc semet obtulissent. Cuique enim civi, dummodo XXX. annorum non esset minor, hoc munus ambiendi jus habebat, ex decreto quidem Aristidis Plut. in vita c. 44. Tandem vero etiam infimi quique ex populo absque discrimine admissi sunt ad *Judicia publica* administranda, quorum plura genera Athenis erant præter Senatum, sed sorte pariter ut plurimum eligendi. *Quod etsi initio nullius momenti videbatur, tamen per magnum esse postmodum apparuit, quod pleraque controversie ad iudices deferbantur.* Nam & quarum caussarum iudicia Magistratibus, h. e. Senatui, tribuebantur, earum concedebatur iis, qui vellent, a Magistratibus ad
Judi-

Judices provocatio: Plut. in Solon. c. 26. Equidem exemptus populari judicio atque potestate videbatur *Senatus Areopagiticus*, quem *inspectorem omnium custodemque legum* esse voluit Solon, maximæ utique auctoritatis per totam Græciam: in quem quippe, qui se in magistratibus annuis obeundis probassent, soli cooptabantur ex instituto Solonis. Sed ea propter imminuta quoque ejus auctoritas est per Periclem, qui populi auxilio Senatum istum factione sua vicit, effecitque opera Ephialtis, ut ei major pars judiciorum adimeretur. Plut. in Solon. c. 28. Pericl. c. 18. Quid multis? *Populum Atheniensem omnium rerum, que sint in civitate, dominum esse, eundemque pro arbitrato de iis statuere posse a* parte testatur Demosthenes orat. contra Næream p. 529. Apposite igitur Socrates Alcibiadem, juvenem adhuc & in populi concionem prodire vehementer metuentem, confidentiorem redditurus, *annon, inquit, sutorem illum (adjecto nomine) nibilipendis?* Annuente Alcibiade, Socrates perrexit, *annon etiam illum, qui in circulis præconia exercet, aut etiam tentoriorum sutorem illum?* Fatente id Alcibiade, *nonne, inquit, hi sunt, ex quibus constat est populus Atheniensis? Quare si singulos contemnis, contemnendi tibi sunt etiam, si una sint congregati.* Ælian. Var. Hist. L. II. c. 1. cfr. pluribus Sigon. de rep. Athen. Charpent. vit. Socr. c. 24. & Rollin hist. ancienn. T. IV. p. 403. seqq.

§. 6. Hic jam fons erat malorum præcipuus

apud Athenienses, unde calamitates omnes tam internæ, quam externæ, scaturigine ampla profluxerunt. Piget hic recensere factionum concertationes, partiumque studia, & conversiones rerum, hic, si alias uspiam, frequentissimas sane & longe maximas, quarum & aliquas jam tetigimus §. 3. & 4. Piget recensere artes technasque varias, quibus partium hæc studia, factionumque concertationes fovebantur, vel pro lubitu cujusque excitabantur. Populum qui novit, inconstantem & varium, sed suo genio suisque cupiditatibus & affectibus indulgentem nimis, eundemque invidum & suspicacem, qui speciem admittit facile, sed ad veritatis arcem raro penetrat, ut qui scientia & cognitione rerum debita neque instructus est satis, neque moribus ut decet formatus: is totam scenam tenet. Missis ceteris artificiis quibusque, prout quisque facundia & dicendi vi maxima rem suam exornare poterat, & in utramque partem pro re nata volvere, tanto magis clavem is possidebat eorum obtinendorum omnium, quæ cupiebat. Novit ista ad unguem Pisistratus, tyrannidem occupaturus; noverant Themistocles & Pericles, primas sibi partes in republica asserturi. Plut. in Sol. c. 50. seqq. in Pericl. c. 7. 14. 15. & 17. Cic. de Orat. L. 3. c. 34. Quorum hic, facundia sua maxima, & ad artem dicendi translato, quicquid e Philosophia didicerat, ita versatus est in republica per XL. annos, ut summotis fractisque æmullis, *verbo quidem populare, re ipsa unius principis viri*

virī fuerit imperium. Rhetorum ideo atque Sophistarum hanc in rem ingens numerus, sed non optimæ semper notæ, Athenis semet sustentavit, qui, ceu Demagogi & concitores multitudinis, tribunitio spiritū quodam in concionibus atque iudiciis ubique perorabant, rei que sive justæ sive injustæ suam collocabant operam, *clamatores* ideo ad *clepsydram* (a) *latrantes* dicti Ciceroni l. c. Expertus est ista omnia suo cum vitæ dispendio Socrates, quando ad injustas criminationes atque machinationes Anyti, Meliti & Lyconis, impietatis & corruptelarum publicarum condemnatus, cicutam bibere coactus fuit, cuius rei historiam uberius expositam vid. Cicer. de Orat. L. I. c. 54. Charpent. vit. Socr. c. 26.-29. Stanleij. Hist. Ph. P. III. c. 12. Bruck. Hist. crit. Philos. T. I. p. 549. seqq.

B 3

§. 7. Re-

(a) *Causas orantibus in iudiciis tempus ad dicendum concedi a Iudicibus solebat, pro conditione causarum nunc amplius, nunc brevius, cui determinando Clepsydrae inserviebant, quibus aqua per præfectum hujus rei peculiarem infundebatur, mox profluxura, & furtim quasi semet subductura, unde & nomen acceperunt. A κλέψω enim & ἕδωq̄ composita vox est. Fabr. Thesaur. erud. Scholast. in Clepsydra & Bos. Ant. Gr. P. II. c. 13. §. 11. 12.*

§. 7. Recte itaque Isocrates apud Ælian. var. hist. L. XII. c. 52. *Athenas dixit transeuntibus jucundas esse, incolentibus periculosas.* Quid enim non audet vulgus, sibi redditus, & ubi quidquid libet, licet? calumniis & injuriis impetitus atque laceffitus Socrates, veluti cum calce a quodam, ab alio colapho, esset percussus, patienter ubique tulit, Laert. L. II. p. m. 102. Sen. de Ira L. III. c. II. at vero Critoni, homini philosopho & ingenio ab altercandi studio alienissimo, sed a multis obruto, quos minime omnium offendisset, consilium dedit, ut similis cum adversariis ingenii hominem turbulentum atque irrequietem sibi adjungeret, cujus ope aliorum injurias depelleret, quo facto liber etiam ab insultibus hominum male sanorum permansit, Xenoph. mem. Socr. L. II. c. 10. De Pericle, in foro conviciis & opprobriis impetito a quodam impuro & impudico homine, totumque diem eum sustinente, vid. Plut. in vit. c. 8. Neque minus effreni huic licentiæ habenas laxarunt Comici & Poëtæ, honestum quemque & bene meritum lacessentes pro luitu, & traduces publice, populi gratiam sic inrituri. Ita Aristophanes, Comicus ille nostra ætate superstes, nec incelebris, comœdiam, *Nubes* inscriptam, in theatro publice exhibuit, ære ad id conductus, in qua contra fas omne Socratem nostrum ceu veteratorem nequissimum, hominemque scelestissimum depingebat & exagitabat; quem tamen ea patientia & modestia excepit Noster, ut tametsi hujusmodi ludis raro interesset, præsentem

tem tamen se tum hilari omnibus vultu fisteret. *Tantum*, inquit Ælian. var. Hist. II: 13. *in Socrate fuit virium & ad contemnendam Comædiam illam, & Athenienses ipsos.* Quid enim, ut Plut. habet Pericl. c. 30. *attinet admirari homines, instituto vitæ Satyricos, quique obtreclationes potentium (aut quacunque re illustrium) invidiæ vulgi, tanquam malo alicui genio, consecrare solent.* Factum id fuit Athenis tota die, omni loco & tempore, nec ulla facile res, sive publica sive privata, intacta iisdem relicta fuit, ut quidem ex historia istorum temporum abunde liquet. At non satis tamen erat, quod famæ cujusque impune sic insultare liceret, quin fortunarum quoque facultatumque, immo vitæ etiam jactura, saltem per ostracismum exilium decem annorum metuendum esset. Socratis, viri laudatissimi & de republica Atheniensium immortaliter meriti, quæ fuerint fata, supra jam diximus. Miltiades, at quantus vir! in vinculis diem obiit supremum: *maluit nempe populus eum innoxium plecti, quam se diutius esse in timore.* Nep. I: 5. Quos avus Conon muros ex hostium præda patriæ restituerat, eosdem Timotheus nepos, cum summa ignomia familiæ, ex sua re familiari resciscere coactus est, Nep. XIII: 4. Phocion, Bonus qui cognominatus erat, ad mortis supplicium ductus, illacrymanti Emphyleto, *quod indigna perpetieretur*, reposuit: *at non inopinata, hunc enim exitum plerique clari viri babuerunt Athenienses,* Nep. XIX: 4. Propter eandem hanc invidiam omnes
fere

fere principes aberant Athenis, quantum poterant. Itaque Conon plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbi, Chares in Sigæo, Nep. XII: 3. Et Pericles, adolescens dum esset, valde metuit populum: videbatur enim forma & voce Pisistratum tyrannum representare; itaque ostracismum timens, rempublicam ne attingebat quidem, ut refert Plut. in vit. c. II. Licet enim citra ullam infamiam aut jacturam bonorum, ostracismo cautum tantummodo esset, ne unius potentia aut celebritas in tyrannidem prorumperet. At levibus tamen de causis & summa sepeissime cum iniquitate viris clarissimis & optime meritis hoc malum injunctum fuit. Ita quidem Aristides, quod Justii cognomen meruisset, Nep. III: Damon, Periclis magister, quod nimium sapere putaretur, Plut. Arist. c. 3; Themistocles, Cimon, Thucydides, & qui non, eo modo solum justii sunt vertere. De Hyperbolo, homine improbo & famæ deperditæ, cujus opera populus crebro utebatur, si dignitate & auctoritate conspicuos viros contumelia afficere & calumniis impetere vellet, jamque a populo summissio, ut ostracismum Alcibiadi aut Niciæ inferret, sed horum juncta opera deluso ita, ut in auctorem ostracismus converteretur, vid. Plut. in Alcib. c. 20.